

A III. országos könyvtárügyi konferencia előtt

Közös erővel – több eredmény

Beszélgetés Révész Ferencel

Kedden megkezdte munkáját a III. országos könyvtárügyi konferencia. Háromnapos ülészakán arra törekszik majd, hogy feltárja a könyvtári és szakirodalmi ellátás iránt fokozódó társadalmi és egyéni szükségleteket, s ezekhez igazítsa a könyvtári munkát; olyan módosításokat hajtson végre, amelyek az eddigiekénél is árnyaltabban segítik a lakosság és a társadalom differenciált igényeinek kielégítését. A konferenciától főként kultúrpolitikai vonatkozású, elvi döntések várhatók. Ezek azonban sok gyakorlati tapasztalat szintéziséből születnek.

A gyakorlati tapasztalatok egyik leg gazdagabb tárháza a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózata. A könyvtárügyi itteni helyzete sok vonatkozásban országos érvényű, ezért kerestük fel a könyvtár igazgatóját, Révész Ferencet, a könyvtárügyi konferencia küszöbén.

— Mi jellemzi a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jelenlegi helyzetét?

— Mielőtt erről beszélünk, érdemes egy pillantást vetni a megtett útra. A Horthy-korszakban mindössze 14 nyilvános könyvtárunk működött Budapesten. A háború során ezek állománya nagyrészt elpusztult, de a megmaradt kötetek jelentős hányada sem volt alkalmas arra, hogy az új társadalom szellemi célkitűzéseit szolgálja. A felszabadulás után tehát újra meg kellett alapozni a könyvtári munkát, majd fokozatosan bővítettük a hálózatot.

— Ahogy nőtt Budapest, nőttek az igények is. Az ötvenes években minden kerületre kiterjesztettük hatókörünket. Ahogy mondanı szokás, fel volt adva a lecke: vagy állítsunk fel minden kerületben egy-egy „minőségi” könyvtárat, s ne törődjünk a fehér foltokkal, vagy minden fellelhető kis helyiségben rendezkedjünk be, s szolgáljuk a tömegigényeket. Abban az időben ez utóbbi látszott a legcélszerűbbnek, tehát e mellett döntöttünk. Azóta a fejlődésben nagyot léptünk előre. Az 1969-es adatokat tekintve 116 könyvtárunk működik, ezek közül 36 fiókkönyvtár jellegű. Az összállomány 2 535 187 kötet. A beiratkozott olvasók száma 180 ezer 826, a kölcsönzött kötetek száma 6 710 090. A számok mindenképpen kedvező képet mutatnak, elég ha csak két 1960-as adatot viszonyítunk. Akkor a beiratkozott olvasók száma 115 018 volt, a kölcsönzött kötetek száma pedig 4 846 510. De ez így csak játék a számokkal. A valóságos helyzet bonyolultabb, mert a mai mutatók rosszabbak a két évvel ezelőttiekhez képest.

— A magyarázat több összetevőből áll. A leglényegesebb ezek közül az, hogy bár a főváros vezetői minden pénzügyi támogatást megadtak a hálózatfejlesztésre, állománygyarapításra, ahogyan ezt a növekvő igények megkívánták, ám a karbantartásra már nem jutott forint. S tegyük hozzá, hogy könyvtáraink jó részének 80–100 éves épületek adtak szállást. Sok már olyan állapotban van, hogy a hivatalos szervek nem is adják meg az újjaépítési engedélyt. Ezért kellett megszüntetnünk a közelmúltban például a VIII. kerületben, az Erzsébet királyné útján és Pesterzsébeten egy könyvtárat, és sajnos, ez a sors vár Pestlőrinc egyetlen könyvtárára is. Am a megmaradó könyvtáraink jelentős része sem felel meg a korszerű követelményeknek. Kétharmad részüknek nincsen olvasóterme, helyiségeik szűkek, alkalmatlanok akár irodalmi vetélkedőkre, akár író-olvasó találkozókra, egyszerűval mindarra, ami tulajdonképpen a kölcsönzésen kívüli könyvtári munkához tartozik. De továbbmegyek. Zugligerben és a többi hegyi kerületben egyáltalán nincsen könyvtárunk, a peremkerületek jelentős része is rosszul ellátott. Most már egyre több pénzt kapunk ugyan karbantartásra, az elhúzódo munkálatok miatt azonban néha egy évre is zárva kell tartanunk néhány könyvtárunkat. Így elmaradoznak az olvasók, s a végeredmény — visszaesés.

— Mi lenne a megoldás? Tudomásom szerint a III. ötéves terv során jóváhagyták, illetve részben el is kezdték több könyvtár építését, közöttük a Marcibányi téri, a soroksári, a pesterzsébeti, a Gubacsi úti, a Gogol úti könyvtár nézett szép jövő elé.

— Ezek teljes felépítése azonban áthú-

zódott a jelen tervidőszakra. A IV. ötéves terv során több újabb beruházást is jóváhagytak a felettes szervek. Ezek ugyancsak bővítenék hálózatunkat. Gondolok itt a kelenföldi, az Eörs vezér téri, valamint a rákospalotai és az óbudai könyvtárak építésére. Ha elkészülnek, valóban sok gondtól szabadulunk meg. Persze, a végleges megoldás nemcsak az építkezéseken múlik. Jobban együtt kellene működnünk például a szakszervezeti könyvtárakkal, de a dolog valamiképpen úgy alakul, hogy nem veszünk tudomást egymásról. Pedig valom, hogy a jövő a két könyvtárhálózat összekapcsolásáé. Ez nagyon fontos lenne, hiszen ismeretesekek például szakembergondjaink. De egy sor egyéb előnnyel is járna. Csökkennének a költségek, összehangolhatnánk vásárlásainkat, a bibliográfiák kiadását, és megszűnnének a helyiséggondok. Évről évre beszélünk erről, de az ügy valahol mindig elakad. Pedig ha teljesíteni akarjuk a X. kongresszus által előírt kulturális feladatainkat, miszerint egyre nagyobb felelősség hárul a könyvtárakra, elengedhetetlenül szükséges a korszerűbb, minőségileg magasabb szintű munka. Am mindez csak az erők összpontosításával érhető el.

— A kedvezőtlen helyzet ellenére a Szabó Ervin Könyvtár hálózata egy sor területen előkelő hazai és nemzetközi hírnevet szerzett. Például a bibliográfiák összeállításával, kiadásával is öregbíti jó hírét. Nem lehetne ezt a tevékenységet e hálózat profiljává tenni?

— Kétévenként újból és újból napirendre kerül ez a probléma, legalább tízenöt éve vajódik az ügy, de egy lépést sem jutunk előre. Szívesen vállalnánk a feladatot, s bibliográfiáinkat nemcsak fővárosi, hanem országos használatra is készítenénk. Ez szakmai szempontból nagyon jelentős lenne, ugyanakkor anyagiakat is megtakaríthatnánk vele. Am egy komikusnak ható pénzügyi rendelkezés meggátolja mindezt. Arról van szó ugyanis, hogy az erre fordítható fővárosi költségkeretet nem szabad összeolvasztani az „országos” pénzkerettel. Tehát a megyei könyvtáraknak továbbra is külön kell elkészíteniük bibliográfiáikat. E többletmunka anyagi és szakmai hátrányait, azt hiszem, nem kell bővebben ecsetelnem.

— Végezetül, személy szerint, mit vár a konferenciától?

— Elsősorban az igények és problémák feltérképezését és azt, hogy a pártkongresszus szellemében konkrét feladatokat szabjon a különböző könyvtár típusok számára. Dolgozzon ki a közművelődés vezető szervei részére javaslatokat, amelyek segítségével haladást érhetünk el tartalmi és ideológiai munkánkban. Mert jelen pillanatban, meg kell mondanı, könyvtári feltételeink országos szinten is elmaradnak a kor kívánalmaitól. Sok helyütt a könyvtári munka csupán kölcsönzésben, legjobb esetben olvasótoborzásban merül ki, s igen nehezen megy az olvasók igényeinek irányítása. Tehát van bőven tennivalónk, s okos döntésekkel, javaslatokkal a konferencia sokat segíthet ezek megvalósításában.

Sztergomi László